

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VETERINARIYA VA CHORVACHILIKNI
RIVOJLANTIRISH QO'MITASI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI NUKUS
FILIALI**

**"VETERINARIYA MEDITSINASI VA CHORVACHILIKDAGI DOLZARB
MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI" mavzusidagi xalqaro
ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya materiallari**

TO'PLAMI

13-noyabr 2025-yil

СБОРНИК материалов

**международной научно и научно-технической конференции на тему
"АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВЕТЕРИНАРНОЙ МЕДИЦИНЫ И
ЖИВОТНОВОДСТВА И ИХ РЕШЕНИЯ"**

13 ноября, 2025 г

**International scientific and scientific-technical conference
"ACTUAL PROBLEMS OF VETERINARY MEDICINE AND LIVESTOCK
AND THEIR SOLUTIONS"**

November 13, 2025

NUKUS-2025

“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”
Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari [Matn]: to‘plam / Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali. – Nukus: “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025. – 389 b.

Anjuman tashkiliy qo‘mitasi

Tashkiliy qo‘mita raisi: Esimbetov Adilbay Tlepovich, b.f.d., professor;

Tashkiliy qo‘mita raisi muovini: Avezimbetov Shavkat Dosumbetovich, v.f.n.;

Tashkiliy qo‘mita kotibi: Rozumbetov Kenjabek Umar og‘li, b.f.f.d.;

D. Bazarbayeva – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida katta o‘qituvchisi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

Tashkiliy qo‘mita a‘zolari:

Sh. Jabbarov – O‘zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo‘mitasi boshqarmasi boshlig‘i o‘rinbosari, veterinariya fanlari doktori, professor.

X. Yunusov – Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti rektori, biologiya fanlari doktori, professor.

M. Y. Karpuxin – Ural davlat agrar universitetining ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, agrar fanlar doktori, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

N. G. Malkov – N. F. Vereshagin nomidagi Vologda davlat sutchilik akademiyasi rektori, texnika fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi)

A. Abdurasulov – Qirg‘iziston Respublikasi O‘sh davlat universiteti “Veterinariya meditsinasi va biotexnologiyasi” kafedrasida mudiri, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, professor. (Qirg‘iziston Respublikasi)

R. Miqtibayeva – Qozog‘iston milliy agrar tadqiqot universiteti “Mikrobiologiya va virusologiya” kafedrasida professori, veterinariya fanlari nomzodi. (Qozog‘iston Respublikasi)

S. Mirzakulov – Olmaota texnologiya universiteti “Oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi” kafedrasida professori, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, dotsent. (Qozog‘iston Respublikasi)

Q. Atanazarov – O‘quv ishlari bo‘yicha direktor o‘rinbosari, biologiya fanlari nomzodi, dotsent.

A. Mambetnazarov – Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagog kadrlarni tayyorlash bo‘limi boshlig‘i, qishloq xo‘jalik fanlar doktori, dotsent.

A. Kaniyazov – “Veterinariya va zootexnologiya” fakulteti dekani, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

X. Mamatov – “Zootexnologiya” kafedrasida mudiri, qishloq xo‘jalik fanlar bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

R. Turg‘anbayev – “Zootexnologiya” kafedrasida professori, agrar fanlar doktori

A. Kamalova – “Veterinariya meditsinasi va farmakologiyasi” kafedrasida mudiri, veterinariya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

P. Xojalepesov – “Iqtisodiyot va gumanitar fanlar” kafedrasida mudiri, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent.

R. Rzaev – “Veterinariya diagnostikasi va oziq-ovqat xavfsizligi” kafedrasida mudiri, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.

Ushbu to‘plam O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 27-dekabrda 490-son buyrug‘i bilan oliy ta‘lim tashkilotlari hamda ilmiy tashkilotlarda 2025-yilda o‘tkaziladigan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy anjumanlar, simpoziumlar, seminarlar va boshqa ilmiy hamda ilmiy-texnik tadbirlar ro‘yxati 2-ilovasiga muvofiq tasdiqlangan – 2025-yilda xalqaro miqyosida o‘tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi asosida Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filialida 2025-yil 13-noyabr kuni – **“Veterinariya meditsinasi va chorvachilikdagi dolzarb muammolar va ularning yechimlari”** mavzusida o‘tkazilgan Xalqaro ilmiy va ilmiy-texnik konferensiyasi materiallari asosida tuzilgan.

Konferensiyada, veterinariya sohasida faoliyat olib borayotgan universitet va filialarning professor-o‘qituvchilari, ilmiy markazlarning va insitutlarning ilmiy xodimlari, doktorantlar, magistrantlar, iqtidorli yosh tadqiqotchilarning ilmiy-tadqiqot ishlariga bag‘ishlangan maqolalar o‘rin olgan

To‘plamga kiritilgan maqolalar materiallarining to‘g‘riligi va haqqoniyligiga mualliflar mas‘ul hisoblanadi.

© Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali, 2025

© “Golden Print Nukus” nashriyoti, 2025

22. Shavkat, A., Kural, A., & Gayratdin, O. (2025). ORGANIZATIONAL SYSTEM OF PERSONNEL POLICY AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. Advanced methods of ensuring the quality of education: problems and solutions, 2(4), 98-102.
23. Shavkat, A. va Kural, A. (2025). OLIY TA'LIM MASSASALARIDA TA'LIM SIFATI VA TA'LIM QIMMATINI ORTALASH UCHUN TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TASHKILLASH. Ta'lim sifatini ta'minlashning ilg'or usullari: muammolar va echimlar , 2 (4), 85-88.
24. Dosumbetovich, AS, & Qutlymuratovich, SA, SA Qoraqalpog'istonda qoramollarda yashirin surunkali endometritni davolashning samarali usullari. Academicia Globe , 2 (05), 240-244.
25. АВЕЗИМБЕТОВ, Ш. Д. (2020). МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ И ЛАБОРАТОРНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СЕКРЕТНОГО ХРОНИЧЕСКОГО ЭНДОМЕТРИТА. Экономика и социум, (12 (79)), 338-341.
26. Sh, A. va Taylakov, TI (2020). Paramfistomatoz sistematikasi, diagnostika usullari, epizootologiyasi, patogenezi, kasallikning kelib chiqishi va yangi davolash usullari. Amerika veterinariya fanlari va yovvoyi tabiatni kashf qilish jurnali , 2 (06), 1-6.
27. Avezimbetov, S. D., Togaymuradov, M. S., & Bazarbaeva, A. A. (2021). Induction of superovulation in cattle. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(10), 1778-1781.
28. Dosumbetovich, A. S., & Komoladdinovich, K. S. (2021). New effective methods of treatment of persistent infertility in cows.
29. Shavkat, A., Kural, A., & Maryam, Y. (2025). THE IMPLEMENTATION MECHANISM OF DIGITAL TRANSFORMATION TO ENHANCE EDUCATIONAL EFFICIENCY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. Advanced methods of ensuring the quality of education: problems and solutions, 2(4), 93-97.

QORAMOLLAR TRIKOFITIYA KASALLIGINI O'RGANILGANLIK DARAJASI

Ernazarov D.A., Sultanmuratov O.M.

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti
Nukus filiali*

Kirish. Qoramollarning trixoftiya kasalligi (*Trichophytosis bovis*) - bu zamburug'li teri kasalligi bo'lib, *Trichophyton verrucosum* nomli dermatofit zamburug'lari tomonidan chaqiriladi. Kasallik asosan yosh hayvonlarda uchraydi va yuqori yuqumli xususiyatga ega. Trixoftiya zoonoz kasallik bo'lib, insonlarga ham yuqishi mumkin. Shu sababli u veterinariya va sog'liqni saqlash tizimi uchun muhim epidemiologik ahamiyatga ega. Kasallik nafaqat hayvonlarning sog'lig'iga, balki iqtisodiy ko'rsatkichlarga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi, chunki trixoftiya bilan kasallangan hayvonlarda teri sifati, sut va go'sht mahsuldorligi pasayadi.

Mavzuning dolzarbligi. Bugungi kunda qoramolchilik sanoatining intensiv rivojlanishi bilan bir qatorda, hayvonlarda yuqumli kasalliklar, xususan, zamburug'li teri kasalliklari keng tarqalmoqda. Trixoftiya shular orasida eng ko'p uchraydigan dermatomikozlardan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi, Rossiya Federatsiyasi, Germaniya, AQSh, Hindiston, Xitoy va boshqa mamlakatlarda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, trixoftiya har yili qoramol orasida 10–30 % uchraydi. Kasallikning keng tarqalishiga asosan gigiyenik sharoitlarning yomonligi, yosh hayvonlarning immunitet pastligi va infeksiya tashuvchilarning mavjudligi sabab bo'ladi. Shu boisdan kasallikni tashxislash, nazorat qilish va profilaktika choralarini takomillashtirish dolzarb ilmiy muammo bo'lib qolmoqda.

Trixoftiya kaslligini o'rganilganlik darajasi. Trixoftiya kasalligi bo'yicha ilk ilmiy izlanishlar XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Yevropada olib borilgan. 1844-yilda nemis olimi

David Gruby tomonidan Trichophyton turidagi zamburug'lar kashf etilgan. Keyinchalik Sabouraud (1892) dermatofitlarning turlari va ularning morfologik xususiyatlarini batafsil tavsiflab bergan [10]. XX asr davomida ko'plab tadqiqotchilar Rippon (1988)., Rebell va Taplin (1970) tomonidan trixoftiyaning etiologiyasi, patogenez va tashxislash usullari keng o'rganilgan.

Veterinariya sohasida esa A.A. Anisimov (1998) [2]., N.I. Vinogradov (2003)., R.B. Xabibullin (2012)., R.W. Ainsworth (1971)., A. Chermette (2008)., kabi olimlarning ilmiy ishlari e'tiborga molik. Ular trixoftiyaning epizootologik tarqalishini, kasallik manbalari va tarqalish mexanizmlarini o'rganganlar.

So'nggi yillarda molekulyar biologiya va genetik tahlil metodlarining rivojlanishi natijasida kasallikni aniqlashda PCR, DNA va ELISA asosidagi diagnostik vositalar keng joriy etilmoqda. Xususan, Kano et al. (2013)., va Kupsch et al. (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda Trichophyton verrucosum genetik markerlari aniqlanib, kasallikning tur xususiyatlariga asoslangan tashxislash usullari ishlab chiqilgan. O'zbekiston va Markaziy Osiyo olimlari orasida S. Jo'rayev, O. Mamatqulov, N. Sh. Raximov va boshqalar tomonidan qoramollarda trixoftiyaning klinik belgilari (1-rasm), tashxislash va emlash choralari o'ldirilgan ilmiy ishlar olib borilgan. Ularning tadqiqotlari natijasida mahalliy sharoitga moslashtirilgan 'Trivak-T' vaktsinasining samaradorligi isbotlangan. Shuningdek, veterinariya muassasalarida trixoftiyaning erta aniqlash uchun mikroskopik, mikologik ekish va molekulyar tahlillar kombinatsiyasidan foydalanish taklif etilgan.

1-rasm. Qoramollar trixoftiya kasalligini klinik belgilari.

Xulosa. Qoramollarda trixoftiya kasalligi bo'yicha olib borilgan xalqaro va mahalliy ilmiy izlanishlar kasallikning etiologiyasi, patogenezini, epizootologiyasi va tashxislash metodlarini chuqur o'rganishga yo'naltirilgan. Biroq, kasallikning global nazoratini ta'minlash uchun hali ham yangi avlod vaktsinalar, genetik asoslangan diagnostik usullar va bioxavfsizlik choralari kuchaytirish zarur. Kelajakda xalqaro ilmiy hamkorlik orqali trixoftiyaga qarshi universal profilaktika tizimini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Veterinariya sohasida raqamli monitoring va laborator tahlil texnologiyalarini joriy etish bu yo'nalishda yangi imkoniyatlar ochadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ainsworth R.W. (1971). Fungal Diseases of Animals. Commonwealth Agricultural Bureaux.
2. Anisimov A.A. (1998). Trikofitoz krupnogo rovatogo skota. -Moskva: Kolos.
3. Chermette R. et al. (2008). Dermatophytoses in animals. Mycopathologia, 166(5-6): 385–405.

4. Gruby D. (1844). Recherches sur une végétation qui constitue la véritable cause de la favus. *Comptes Rendus* P-583-585.
5. Jo'rayev S., Mamatqulov O. (2021). Qoramollarda trixoftiya kasalligini tashxislash va oldini olish. *Veterinariya jurnali*, №3.
6. Kano R. et al. (2013). Molecular identification of Trichophyton species isolated from cattle. *Mycoses*, 56(1): 50–55.
7. Kupsch C. et al. (2019). Genomic insights into dermatophyte species. *Frontiers in Microbiology*, 10: 1065.
8. Rebell G., Taplin D. (1970). *Dermatophytes: Their Recognition and Identification*. University of Miami Press P-84-89.
9. Rippon J.W. (1988). *Medical Mycology: The Pathogenic Fungi and the Pathogenic Actinomycetes*. W.B. Saunders P-220-245.
10. Sabouraud R. (1892). *Les teignes*. Paris: Masson P-1061-1087.
11. Vinogradov N.I. (2003). *Veterinarnaya mikologiya*. – Sankt-Peterburg.
12. Xabibullin R.B. (2012). *Dermatomikozы животных*. – Kazan.
13. Shavkat, A., Radjapbay, J., & Umidbek, K. (2025). EPIZOOTIOLOGY OF FASCIOLIASIS IN CATTLE IN UZBEKISTAN AND KARAKALPAKSTAN: RESULTS OF A 15-YEAR STUDY AND PATHOLOGOANATOMICAL CHARACTERISTICS. *JOURNAL OF VETERINARY SCIENCE*, 8(3), 1-6.
14. Shavkat, A., Barlikbayevich, E. A. Q., & Allaniyazovna, P. D. In the Conditions of Karakalpakstan. Sheep Fasciolosis and Fasciola Gigantica Were First Found in the Lungs.–2023.
15. Shavkat, A., Kural, A., & Gayratdin, O. (2025). ORGANIZATIONAL SYSTEM OF PERSONNEL POLICY AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Advanced methods of ensuring the quality of education: problems and solutions*, 2(4), 98-102.
16. Shavkat, A. va Kural, A. (2025). OLIY TA'LIM MASSASALARIDA TA'LIM SIFATI VA TA'LIM QIMMATINI ORTALASH UCHUN TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TASHKILLASH. Ta'lim sifatini ta'minlashning ilg'or usullari: muammolar va echimlar , 2 (4), 85-88.
17. Dosumbetovich, AS, & Qutlymuratovich, SA, SA Qoraqalpog'istonda qoramollarda yashirin surunkali endometritni davolashning samarali usullari. *Academicia Globe* , 2 (05), 240-244.
18. Авезимбетов, Ш. Д. (2020). МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ И ЛАБОРАТОРНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СЕКРЕТНОГО ХРОНИЧЕСКОГО ЭНДОМЕТРИТА. *Экономика и социум*, (12 (79)), 338-341.
19. Sh, A. va Taylakov, TI (2020). Paramfistomatoz sistematikasi, diagnostika usullari, epizootologiyasi, patogenez, kasallikning kelib chiqishi va yangi davolash usullari. *Amerika veterinariya fanlari va yovvoyi tabiatni kashf qilish jurnali* , 2 (06), 1-6.
20. Avezimbetov, S. D., Togaymuradov, M. S., & Bazarbaeva, A. A. (2021). Induction of superovulation in cattle. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(10), 1778-1781.
21. Dosumbetovich, A. S., & Komoladdinovich, K. S. (2021). New effective methods of treatment of persistent infertility in cows.
22. Shavkat, A., Kural, A., & Maryam, Y. (2025). THE IMPLEMENTATION MECHANISM OF DIGITAL TRANSFORMATION TO ENHANCE EDUCATIONAL EFFICIENCY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Advanced methods of ensuring the quality of education: problems and solutions*, 2(4), 93-97.